

คำร้องที่ ๒๑๐/๒๕๕๕ สิทธิชุมชน และสิทธิในการจัดการที่ดิน กรณีกล่าวอ้างว่า
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ไม่ดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเพื่อพิสูจน์สิทธิและแก้ไข
ปัญหาที่ดิน

นาย ก ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติโดยกล่าวอ้างว่า ตามที่ได้มีการประกาศ
เขตป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ และการประกาศพระราชกฤษฎีกาเขตอุทยานแห่งชาติเทือกเขาบูโด-สุโขทัย
เมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๔๒ ครอบคลุมพื้นที่ ๘๗ หมู่บ้าน ๒๕ ตำบล ๙ อำเภอของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่ง
ทับที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยของชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านไม่สามารถตัดโค่นต้นยางพาราที่หมดอายุเพื่อปลูกทดแทน
ใหม่ได้ จากกรณีดังกล่าวคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๑ เห็นชอบตามที่ศูนย์อำนวยการขจัดความ
ยากจนและพัฒนาชนบทปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (ศพจ.) เสนอ สรุปได้ว่า เห็นชอบแนวทางการตัดโค่นต้น
ยางพาราที่หมดอายุเพื่อปลูกทดแทนใหม่ในสัดส่วนไม่เกินร้อยละ ๔ ของพื้นที่เพื่อไม่ให้กระทบต่อสิ่งแวดล้อม และ
ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งรัดการแก้ไขปัญหาเอกสารสิทธิของชาวบ้านที่เดือดร้อน แต่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกลับ
ดำเนินการล่าช้าในการปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว ทำให้ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อน ผู้ร้องจึงร้องขอให้
ตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาจากข้อเท็จจริงที่ได้จากการตรวจสอบ
ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง แล้วเห็นว่า กรณีตามคำร้อง ปัญหาความเดือดร้อนของชาวบ้านที่เกิดขึ้นจากการประกาศ
เขตอุทยานแห่งชาติบูโด-สุโขทัย สามารถแยกออกเป็น ๔ กลุ่มปัญหา ดังนี้

๑) กลุ่มที่อยู่นอกเขตอุทยานฯ กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่อยู่มานานแล้ว แต่ที่ผ่านมาชาวบ้านเข้าใจว่า
ที่ดินทำกินของตนถูกประกาศเขตอุทยานฯ ทับที่ ต่อมา หลังจากที่มีกระบวนการรังวัดแนวเขตอุทยานฯ ทั้งหมด
รอบเทือกเขาบูโด จึงทำให้ทราบว่ายังมีที่ดินที่ชาวบ้านมีสิทธิได้รับเอกสารสิทธิตามกฎหมาย ซึ่งหน่วยงานที่
รับผิดชอบได้ดำเนินการสำรวจแนวเขตที่ดินเพื่อออกโฉนดที่ดินให้กับชาวบ้านกลุ่มนี้บางส่วนแล้ว แต่ปัจจุบัน
แผนงานดังกล่าวสะดุดเนื่องจากนายช่างรังวัดเสียชีวิตจากสถานการณ์ความไม่สงบทำให้เกิดปัญหาแผนงาน
หยุดชะงัก หากจะผลักดันเรื่องนี้ก็ต้องจัดตั้งศูนย์เดินสำรวจรังวัดที่ดินขึ้น เพื่อดำเนินการเรื่องนี้ให้เสร็จ

๒) กลุ่มที่อยู่ในเขตป่าสงวน กล่าวคือ เมื่อปี ๒๕๐๘ ได้มีการประกาศเขตป่าสงวนแห่งชาติโดยกิน
พื้นที่ประมาณครึ่งเขาบูโด และต่อมาในปี ๒๕๔๒ ได้มีการประกาศเขตอุทยานฯ ทับลงมาอีกแต่ก็ไม่ครอบคลุมพื้นที่
ทั้งหมด ทำให้ยังมีกลุ่มชาวบ้านที่มีที่ดินอยู่ในเขตป่าสงวนอยู่ จำนวน ๒๒๓ ราย ที่อำเภอบาเจาะ อำเภอรามัน และ
อำเภอรีเสะ ปัญหาของชาวบ้านกลุ่มนี้ไม่น่ากังวลเนื่องจากกฎหมายเรื่องป่าไม้ค่อนข้างยืดหยุ่นพอสมควร

๓) กลุ่มที่ถูกประกาศเขตอุทยานฯ ทับที่ดินทำกินเต็มพื้นที่ กลุ่มนี้มีปัญหาหนักที่สุดเนื่องจากทำให้
ไม่สามารถเข้าไปทำกินในที่ดินของตนได้เลย

๔) กลุ่มที่เรียกร้องขอเปลี่ยนแปลงต้นยาง หรือถอนโค่นต้นยาง ซึ่งจะช่วยให้ได้รับสิทธิจากกองทุน
สงเคราะห์สวนยางเช่นเดิม

โดยจากสภาพปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้น นั้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงมีมติให้มี
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อคณะรัฐมนตรี ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) และหน่วยงานที่
เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาดำเนินการ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๗ วรรค
หนึ่ง (๕) และพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๕ (๓) ดังนี้

๑. คณะรัฐมนตรีสมควรพิจารณายืนยันตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๑
เห็นชอบแนวทางการตัดโค่นต้นยางพาราที่หมดอายุเพื่อปลูกทดแทนใหม่ในสัดส่วนไม่เกินร้อยละ ๔ ของพื้นที่เพื่อ
ไม่ให้กระทบต่อสิ่งแวดล้อม และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งรัดการแก้ไขปัญหาเอกสารสิทธิของชาวบ้านที่เดือดร้อน

๒. ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ควรดำเนินการผลักดันให้มีการจัดตั้งศูนย์สำรวจรังวัดที่ดินเพื่อจัดทำฐานข้อมูลของชาวบ้านที่ได้รับความเดือดร้อนให้มีความชัดเจน โดยอาจพิจารณาแยกกลุ่มชาวบ้านตามสภาพปัญหา เป็น ๔ กลุ่ม คือ ๑) กลุ่มชาวบ้านที่อยู่นอกเขตอุทยานแห่งชาติ ๒) กลุ่มชาวบ้านที่อยู่ในเขตป่าสงวน ๓) กลุ่มชาวบ้านที่ถูกประกาศเขตอุทยานฯ ทับที่ดินทำกินเต็มพื้นที่ และ ๔) กลุ่มชาวบ้านที่เรียกร้องขอเปลี่ยนต้นยาง หรือถอนโค่นต้นยาง เพื่อจะได้รับสิทธิจากกองทุนสงเคราะห์สวนยางดั้งเดิม ซึ่งคณะกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านสิทธิมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเคยมีการประชุมระดมความคิดเห็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๕๖ และได้มีข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาในประเด็นนี้ไปยัง ศอ.บต.แล้ว ตามหนังสือสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่ สม ๐๐๐๓/๔๖๖ ลงวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

๓. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทย ควรดำเนินการตรวจสอบและดำเนินการรังวัดเพื่อชี้เขตให้เกิดความเป็นธรรมแก่ประชาชนในพื้นที่โดยเร็วต่อไป

ทั้งนี้ มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขอทราบและติดตามผลการดำเนินการต่อไป